

**Επιμόρφωση και συμβουλευτική στην εκπαίδευση, μέσα από την
ταινία: “Freedom writers”
Σύρος 26, 27, 28 Ιουνίου 2015
Υπό την Αιγίδα του Υ.ΠΑΙ.Θ.
Δικτυακός τόπος: www.e-diktyo.eu
Επικοινωνία: ntzimop@sch.gr**

Φατσέα Αδαμαντία¹, Μαχαιρίδου Μαρία²

¹ Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Ν. Δωδ/σου και Ν. Κυκλάδων
adamantiafatsea@gmail.com

² Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής, Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πανεπιστημίου Μακεδονίας
mmachair@phyed.duth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έχει μεταβληθεί σημαντικά και έχει γίνει πιο απαιτητικός, χωρίς παράλληλα να του εξασφαλίζονται τα απαραίτητα εφόδια. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός έρχεται αντιμέτωπος με νέες προκλήσεις και πρωτόγνωρες καταστάσεις στην τάξη και στο χώρο του σχολείου, ενώ συχνά καλείται να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει τα σοβαρά προβλήματα των μαθητών/τριών, να προσαρμοστεί και να φροντίσει για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών τους και για την ομαλή λειτουργία της τάξης του.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κρίνεται αναγκαία καθώς αφορά στο μετασχηματισμό τους σε κριτικό αναδημιουργό του εκπαιδευτικού πλαισίου, δημιουργείται η ανάγκη να πλαισιωθούν τα επιμορφωτικά προγράμματα με νέες μορφές επιμόρφωσης.

Η αξιοποίηση της τέχνης για εκπαιδευτικούς – επιμορφωτικούς σκοπούς είναι αποδεκτή, εφαρμόζεται σε πολλές χώρες, ανάμεσα στις οποίες είναι και η χώρα μας και εναρμονίζεται με τις σύγχρονες απαιτήσεις για εναλλακτικούς τρόπους επιμόρφωσης και πολυμορφικά περιβάλλοντα μάθησης.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη του κινηματογράφου ως παιδαγωγικού επιμορφωτικού εργαλείου, μέσα από τη λεπτομερή ανάλυση της ταινίας “Freedom Writers”. Εντοπίζονται και καταγράφονται δεξιότητες και τεχνικές συμβουλευτικής, τις οποίες πρέπει να κατέχει ένας σύγχρονος εκπαιδευτικός για να επιτελέσει αποτελεσματικά το δύσκολο έργο του, σε ένα απαιτητικό σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Κινηματογράφος, συμβουλευτική, ΤΠΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) αποτελούν πλέον παιδαγωγικό σύγχρονο εργαλείο. Τα τεχνολογικά επιτεύγματα έχουν εδραιωθεί στο σύγχρονο σχολείο και μπορούν να αξιοποιηθούν άμεσα στη διδακτική πράξη. Τα περιβάλλοντα μάθησης εκτείνονται εκτός των «τειχών» του σχολείου δίνοντας εναλλακτικές μορφές μάθησης και εξερεύνησης της γνώσης. Το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, η φωτογραφική μηχανή αξιοποιούνται και ενισχύουν την εκπαιδευτική διαδικασία παρέχοντας εναλλακτικά κανάλια μάθησης που προσελκύουν και αυξάνουν το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων. Ο Freinet (1977), είχε στηρίξει τη θέση τους στο «λαϊκό σχολείο» του 20^{ου} αιώνα. Οι παιδαγωγικές μέθοδοι και οι τεχνικές του Freinet βιώνονται εντός και εκτός του σχολείου και δεν περιμένουν τις οδηγίες ή τις τυποποιήσεις του Υπουργείου ή κάποιου άλλου, έγκυρου εκπαιδευτικού φορέα. Σύμφωνα με όρους του Apple (2010), η σύνθεσή τους μπορούν να χαρακτηριστούν ως “μη μεταρρυθμιστικές εκπαιδεύσεις”.

Η αξιοποίηση της τέχνης για εκπαιδευτικούς σκοπούς είναι αποδεκτή και εφαρμόζεται σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Β. Αμερικής (Κόκκος, 2011). Στο πλαίσιο διδασκαλίας της Ιστορίας και της Γλώσσας προβάλλονται αποσπάσματα ταινιών, σε όλα τα Λύκεια της Γαλλίας και ακολουθεί συζήτηση πάνω σε θέματα, που αναδεικνύονται στην ταινία και αφορούν στη διδακτέα ύλη. Στη χώρα μας υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις εφαρμογής της τέχνης για εκπαιδευτικούς σκοπούς σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), (Κόκκος, 2011) και κατά την υλοποίηση προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων (εγκύκλιος Υ.Π., αρ. πρωτ. 167127/Γ7/15-10-2014)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο κινηματογράφος εκτός από μια τεχνική καταγραφής της κίνησης και οπτικοποίησής της, αξιοποιώντας μέσα στο χρόνο, τις δυνατότητες των Τ.Π.Ε. μετασηματίστηκε διεθνώς σε μία δημοφιλή μορφή τέχνης, χαρακτηρίζοντάς την ως έβδομη τέχνη. Ο κινηματογράφος μέσα από ένα σύστημα καταγραφής, το οποίο παράγει ένα υλικό ίχνος, καταγράφει και δείχνει τον κόσμο ενώ συγχρόνως αφηγείται ιστορίες οι οποίες συμφωνούν με την εκάστοτε πολιτιστική εποχή που διαδραματίζεται, αποτελώντας συνάμα μια πηγή γνώσης, πληροφορίας και επικοινωνίας.

Ήδη από τα πρώτα χρόνια ύπαρξής του, ο κινηματογράφος πληροφορούσε και ενημέρωνε τον κόσμο που τον παρακολουθούσε, για στάσεις και απόψεις που υπήρχαν στην εκάστοτε κοινωνία (Santal, 1995 & Προκόπ, 1997). Ο κινηματογράφος και η κοινωνία έχουν αναπτύξει μια αμφίδρομη σχέση όπου το ένα μέρος εμπνέει το άλλο. Παρά τις όποιες υποκειμενικές απόψεις του δημιουργού, της κάθε ταινίας, ο οποίος προσπαθεί να προσαρμοστεί σε όσα ο κόσμος θέλει και έχει ανάγκη να δει, μπορεί να μην αποτυπώνεται επακριβώς η πραγματικότητα, αφήνεται όμως να αναδειχθούν διάφορες όψεις της, ενώ υπάρχουν φορές που προσπαθεί να την ερμηνεύσει. Άλλωστε ο κινηματογράφος σπάνια επεδίωξε να αποτελέσει ιστορικό ντοκουμέντο. Το ρόλο αυτόν, ως ένα βαθμό, του τον προσέδωσε η ίδια η φύση της διαδικασίας παραγωγής της κινηματογραφικής ταινίας (Τομάη – Κωνσταντοπούλου, 2001).

Μελετώντας μια κινηματογραφική παραγωγή με κεντρικό θέμα αυτό της εκπαίδευσης, μπορούμε να διακρίνουμε όψεις της εκπαιδευτικής πραγματικότητας όπως αυτή παρουσιάζεται και να καταγράψουμε τις παιδαγωγικές και συμβουλευτικές πρακτικές και τεχνικές που εφαρμόζονται.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Οι εξελίξεις στο χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας και η διεθνοποίηση των κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών σχέσεων επηρεάζουν έντονα το χώρο της εκπαίδευσης και υπογραμμίζουν την ανάγκη της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Ανάμεσα στα θέματα τα οποία αποτελούν πρωταρχική σημασία για την ποιοτική αναβάθμιση της επιμόρφωσης είναι η μορφή που θα έχει και ο τρόπος που θα διεξαχθεί και αφού πληθυσμός - στόχος είναι οι εκπαιδευτικοί, κρίνεται απαραίτητο να αξιοποιηθεί η μεθοδολογία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αφορούν επιμορφωτικά προγράμματα (Καζαντζής, 2007), ανάμεσα σε άλλα, προκύπτει ότι:

- ως προς τις εκπαιδευτικές ανάγκες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών: Τα προγράμματα επιμόρφωσης πρέπει να ξεφεύγουν από τον αυστηρά ακαδημαϊκό τους χαρακτήρα και να αναφέρονται κυρίως στη σύνδεση θεωρίας και πράξης, στα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη και στις προσωπικές επιμορφωτικές τους ανάγκες.
- ως προς την αναγκαιότητα και την αποτελεσματικότητα τους: Υπάρχει η ανάγκη για πολυμορφία, πολυτυπία και ευέλικτα σχήματα επιμόρφωσης.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα οι εκπαιδευτικοί επιζητούν εναλλακτικούς τρόπους επιμόρφωσης και πολυτροπικά περιβάλλοντα μάθησης. Η χρήση της τέχνης είναι μία καινοτόμος μορφή επιμόρφωσης που θα βοηθήσει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευομένων και θα συμβάλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Η εκπαίδευση μέσα από την τέχνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως διδακτική πρακτική, που θα την εμπλουτίσει και θα την κάνει πιο ενδιαφέρουσα.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι θεσμός στρατηγικής σημασίας που αποτελεί συνεχή διαδικασία και προσφέρεται για την ακαδημαϊκή, την επαγγελματική και την προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό όλου του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται με επιτυχία στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης.

Αν και οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί έχουν ταχθεί υπέρ της επιμόρφωσης, η μη τήρηση των βασικών προϋποθέσεων για μια αποτελεσματική εκπαίδευση όπως ο Κόκκος τους ορίζει (Κόκκος 2005) δεν επιφέρει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Οι Παπαναούμ, (2003) και Χατζηπαναγιώτου, (2001), σημειώνουν ότι, ως ένα σημείο, η αντίσταση στην αλλαγή και στην αυτοβελτίωση του εκπαιδευτικού οφείλεται στον τρόπο επιμόρφωσης.

Εφόσον η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κρίνεται αναγκαία καθώς αφορά στο μετασηματισμό τους σε κριτικό αναδημιουργό του εκπαιδευτικού πλαισίου, δημιουργείται η ανάγκη να πλαισιωθούν τα επιμορφωτικά προγράμματα με νέες μορφές επιμόρφωσης. Η χρήση των έργων τέχνης ως

αφορμίσεις είναι πολύ σημαντική και μπορεί να χρησιμοποιείται συχνά αφού αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης (Κόκκος, 2011).

Σε έρευνα που πραγματοποίησε η Παπαναούμ (2003) το 1999 έχοντας δείγμα 710 εκπαιδευτικούς (382 από την Α/θμια και 328 από την Β/θμιας Εκπ/ση), σχετικά με τις αντιλήψεις και εκτιμήσεις τους για το εκπαιδευτικό έργο που παράγουν και την επιμόρφωσή τους, σε ερώτηση για τη σημαντικότητα συγκεκριμένων θεμάτων επιμόρφωσης, με βάση τις τρέχουσες ανάγκες των εκπαιδευτικών, ένα υψηλό ποσοστό του δείγματος, της τάξης του 74,8%, απάντησε ότι θεωρεί σημαντική την επιμόρφωση σε θέματα Ψυχολογίας. Ακόμη ένα από τα συμπεράσματα της έρευνας της Παπαναούμ (2003) είναι ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί «...χρειάζονται επιμορφωτική υποστήριξη σε θέματα τα οποία ελάχιστα ή και καθόλου δεν έχουν διδαχτεί κατά τις σπουδές τους, αποδεικνύονται όμως ιδιαίτερα σημαντικά για το έργο τους, όπως προκύπτει από τη βιωματική τους εμπειρία» (Παπαναούμ, 2003: 147).

Για αρκετά χρόνια ως βασική αποστολή του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών είχε θεωρηθεί, η «αποθήκευση πληροφοριών στα κεφάλια των εκπαιδευομένων» (Freire P. 1985). Στις αρχές του 21ου αιώνα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η δια βίου εκπαίδευση δίνει προτεραιότητα στην εξοικείωση με εναλλακτικούς τρόπους μάθησης, οι εκπαιδευτικοί καλούνται όχι πλέον να διδάξουν απλά γνώσεις, αλλά να γνωρίσουν στους εκπαιδευόμενους τρόπους, για να μαθαίνουν. Οι σύγχρονες απαιτήσεις θέλουν τον εκπαιδευτικό υποστηρικτή, διαμεσολαβητή, με δημιουργική σκέψη και με ιδιαίτερες δεξιότητες συμβουλευτικής για να μπορέσει να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο του.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Οι ραγδαίες εξελίξεις στην κοινωνία τα τελευταία χρόνια δεν μπορούν να αφήσουν ανεπηρέαστη την εκπαίδευση. Πέρα από τη μετάδοση της ακαδημαϊκής γνώσης, το σχολείο οφείλει να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών και των μαθητριών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, όπως και κάθε κοινωνικός ρόλος, διαμορφώνεται και συγκροτείται στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης ιστορικής κοινωνίας, η οποία με τη σειρά της λειτουργεί ακριβώς και υπάρχει επειδή συγκροτεί και κατανέμει κοινωνικούς ρόλους στα μέλη της και τα εκπαιδεύει γι' αυτούς (Τσαρδάκης, 1992). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έχει μεταβληθεί σημαντικά και έχει γίνει πιο απαιτητικός, χωρίς παράλληλα να του εξασφαλίζονται τα απαραίτητα εφόδια. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός έρχεται αντιμέτωπος με νέες προκλήσεις και πρωτόγνωρες καταστάσεις στην τάξη και στο χώρο του σχολείου, ενώ συχνά καλείται να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει τα σοβαρά προβλήματα των μαθητών/τριών, να προσαρμοστεί και να φροντίσει για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών τους και για την ομαλή λειτουργία της τάξης του. Η εκπαίδευσή του σε δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας και συμβουλευτικής θεωρείται πλέον απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπλήρωση των παραπάνω στόχων.

Σύμφωνα με τους Burks & Steffle (1979) «συμβουλευτική» είναι η θεραπευτική σχέση ανάμεσα σε έναν/μία εκπαιδευμένο/-η σύμβουλο και έναν/μία «πελάτη/-ισσα». Είναι σχεδιασμένη ώστε να βοηθά τους πελάτες να καταλάβουν και να ξεκαθαρίσουν τις απόψεις τους και να μάθουν να επιτυγχάνουν στόχους που θέτουν μέσα από συνειδητές επιλογές και μέσα από την αντιμετώπιση συναισθηματικών ή διαπροσωπικών προβλημάτων. Η σχέση αυτή είναι περισσότερο υποστηρικτική και διευκολυντική και δεν βασίζεται στην παροχή συμβουλών ή στην κατευθυντικότητα. (Feltham & Dryden, 1993, p.6). Οι Μαλικιώση-Λοΐζου (2011) τονίζουν ότι «συμβουλευτική» είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει οποιαδήποτε διαδικασία κατά την οποία ένα άτομο βοηθιέται μέσα από τη συζήτηση να ξεκαθαρίσει σκέψεις και συναισθήματα, να ξεπεράσει δυσκολίες και να μάθει περισσότερα για τον εαυτό του.

Ορίζοντας την έννοια «θεραπευτική σχέση» όπου το ένα άτομο προσπαθεί να προωθήσει την εκτίμηση, την έκφραση και τη χρήση των εσωτερικών αποθεμάτων του άλλου ατόμου (Rogers, 1961) γίνεται αντιληπτό το πόσο σημαντικό είναι να κατέχει ο σύγχρονος εκπαιδευτικός τις ανάλογες τεχνικές-δεξιότητες και γνώσεις, ώστε να συμβάλει στο να γίνουν οι μαθητές/τριες του ολοκληρωμένες προσωπικότητες. Στοιχεία της θεραπευτικής σχέσης που λειτουργούν αποτελεσματικά είναι: η θεραπευτική συμμαχία, η ενσυναίσθηση, η προσοχή στην ανατροφοδότηση των συμβουλευομένων και η συνοχή στην περίπτωση της ομαδικής συμβουλευτικής. Αντίθετα τα μη λειτουργικά στοιχεία είναι: η αντιπαράθεση, η επιθετικότητα, η κριτική, η υποτίμηση, η επίρριψη ευθύνης, ο ετεροπροσδιορισμός, η έλλειψη ευελιξίας ή η ευελιξία δίχως τη χρήση ενός τεκμηριωμένου θεραπευτικού μοντέλου (Norcross, 2011).

Ορισμένες από τις δεξιότητες-τεχνικές της συμβουλευτικής που πρέπει να διαθέτει και να αξιοποιεί ένας/μία σύμβουλος είναι: η Ενεργητική ακρόαση, η Ενθάρρυνση, η Ενσυναίσθηση, ο Σεβασμός, ο Συσχετισμός, η Πρόκληση, η Επανάληψη, η Έμφαση στα πιο σημαντικά θέματα, η Συγκρότηση, η Παρακίνηση και η Σύνοψη.

Οι διαθέσιμες τεχνικές είναι πάρα πολλές και ένας/μία σύμβουλος οφείλει μέσα από την εξοικείωσή του/ης με τις διάφορες θεωρίες να μπορεί να επιλέξει τις καταλληλότερες για την κάθε περίπτωση.

Ο/Η σύμβουλος εισέρχεται στον προσωπικό κόσμο του ατόμου και για να λειτουργήσει η σχέση, κρίνεται απαραίτητο, ανάμεσα στα στοιχεία που θα πρέπει να αναπτυχθούν, να περιλαμβάνονται η κοινή αποδοχή, ο σεβασμός και η εμπιστοσύνη. Ο συμβουλευόμενος πρέπει να νιώσει ασφάλεια και όχι κριτική (Bordin, 1979).

Το να είσαι σύμβουλος είναι ένας ρόλος ικανοποιητικός και με πολλές επιβραβεύσεις, καθώς υπάρχουν στιγμές που ξέρεις ότι έχεις συντελέσει για να επιτευχθεί μία ουσιαστική αλλαγή στη ζωή ενός άλλου ανθρώπου. Είναι πάντα μεγάλο προνόμιο να μπορείς να «συντροφεύεις» κάποιον που αντιμετωπίζει τους χειρότερους του φόβους και διλήμματα. Το να είσαι σύμβουλος είναι μία πρόκληση από την οποία συνεχώς μαθαίνεις (McLeod, 2009).

FREEDOM WRITERS: ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Η ταινία Freedom Writers (2007), σε σκηνοθεσία του Richard la Gravenese, βασίζεται στις πραγματικές εμπειρίες της Erin Gruwell και των μαθητών της στο Woodrow Wilson High School στο Los Angeles τη δεκαετία του 90. Στο συγκεκριμένο σχολείο, τυπικά πολυπολιτισμικό και με υψηλούς δείκτες παραβατικότητας, της αναθέτουν την τάξη με τη χαμηλότερη επίδοση, που αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από μαθητές διαφορετικών φυλετικών προελεύσεων από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της πόλης, που βιώνουν καθημερινά τη φυλετική σύγκρουση και τον αποκλεισμό.

Η επιλογή καριέρας της, φαντάζει παράλογη στον πατέρα της όταν του το ανακοινώνει. Της τονίζει ότι το επάγγελμα του δασκάλου δεν προσδίδει κοινωνικό κύρος, δεν θα της εξασφαλίσει μια άνετα οικονομική ζωή και δεν είναι η εξυπνότερη επιλογή για μια αριστούχα. Παρόλα αυτά η ίδια πιστεύει ότι μπορεί να κάνει τη διαφορά, βοηθώντας στην ενσωμάτωση της διαφορετικότητας και στην άμβλυνση των προβλημάτων. Η Ερίν ξεφεύγει από τα στεγανά της εκπαιδευτικού με τη δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία, δε συμβιβάζεται στο να είναι απλά μια τροφοδότρια γνώσεων και επιδιώκει να συμβάλει στην ολόπλευρη ψυχολογική ανάπτυξη των μαθητών της. Η ταινία επιδιώκει να προβάλλει την ανάγκη του δασκάλου ανθρωπιστή – θεραπευτή που έχει καταδειχθεί ως αυτός που έχουν ανάγκη οι σημερινοί μαθητές κάθε βαθμίδας (Χατζηγεωργίου, 1999). Ο ρόλος αυτός προτάθηκε από την προσωποκεντρική σχολή και τον Carl Rogers και η σύγχρονη παιδαγωγική υπογραμμίζει την αναγκαιότητα της ύπαρξης του (Κοσμόπουλος, 1995). Έτσι, ενώ τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης συνιστούν αναμφίβολα διαμορφωτικούς πολιτισμικούς παράγοντες της σχολικής ζωής (Καμαριανός, 2002) συγχρόνως αντανάκλουν και επηρεάζονται και από τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Η Ερίν εμφανίζεται σαν ένα άτομο σκεπτόμενο και με επιρροή, το οποίο, οραματίζεται την εκπαίδευση ως πεδίο και μέσο αλλαγής του κόσμου προς το καλύτερο και το δικαιότερο, μέσα από την διαπαιδαγώγηση στην ενεργό πολιτότητα.

Αντιθέτως, οι περισσότεροι δάσκαλοι στο σχολείο είναι απογοητευμένοι και παραιτημένοι, υποστηρίζοντας ότι οι πολιτικές ενσωμάτωσης των έγχρωμων και περιθωριακών ομάδων έχουν οδηγήσει στην πτώση των ακαδημαϊκών προδιαγραφών και στην υπονόμευση των αρχών και των αξιών της σχολικής ζωής. Η διευθύντρια του σχολείου δηλώνει κυνικά ότι σε αυτά, τα δεύτερης κατηγορίας παιδιά, δεν πρέπει και δεν μπορεί κανείς να τα εξαναγκάσει με το ζόρι να μάθουν γράμματα και να αγαπήσουν τη μάθηση αλλά πρέπει να αρκείται στο να τα κρατάει με ασφάλεια στο χώρο του σχολείου κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του και ότι το πιο σημαντικό μάθημα που μπορεί να τους διδάξει είναι πειθαρχία και υπακοή.

Τη γνώμη της διευθύντριας ασπάζονται και οι άλλοι δάσκαλοι του σχολείου που μοιάζει όχι μόνο να μην ενδιαφέρονται ν' αλλάζουν τα πράγματα αλλά να υπερασπίζονται τη νοσηρή διαίωσή τους, ως προϋπόθεση και λόγο της δικής τους ύπαρξης. Θεωρούν επίσης ότι το έργο του δασκάλου πρέπει να εξαντλείται στο γνωστικό κομμάτι, του οποίου τη μετάδοση πρέπει να επιδιώκει.

Στη βάση της συμπεριφοράς τους υποβόσκουν ρατσιστικές αντιλήψεις, που υποστηρίζουν ότι οι άνθρωποι γεννιούνται και δεν γίνονται. Πιστεύουν ότι οι ίδιοι ανήκουν στην προνομιά μερίδα των πνευματικά ανώτερων όντων, χαρακτηριστικό που τους εγγυάται και την εξ ορισμού ηθική

ανωτερότητα και το αλάθητο κριτήριο, που τους δίνει το δικαίωμα να κρίνουν τους άλλους, ακόμα και να τους καταδικάζουν. Τουναντίον, η Ερίν, χωρίς να έχει στο πλευρό της κανέναν σύμμαχο, με μοναδικό της όπλο την πίστη στη δουλειά της, ρίχνεται στη μάχη της εκπαίδευσης και της ένταξης αυτών των εφήβων στο κοινωνικό σύνολο. Διδάσκει με σκοπό να μάθουν οι μαθητές της και μάλιστα όχι υποχρεωτικά συγκεκριμένες εγκύκλιες γνώσεις, αλλά κυρίως στάσεις ζωής, που θα τους απεγκλωβίσουν από το φαύλο κύκλο της βίας που τους καταδικάζει σε στασιμότητα. Η παιδαγωγική προσέγγισή της στηρίζεται στην αρχή της ισότητας και των κοινών ικανοτήτων όλων των ανθρώπων.

Επίσης, αναγνωρίζει ότι η αυτοαντίληψη και όχι η ύπαρξη ενός «πραγματικού» εαυτού – πράγμα που εξάλλου αποτελεί ψευδαίσθηση- καθορίζει τις πράξεις και τη συμπεριφορά μας, σύμφωνα με τις αρχές της θεωρίας του Rogers (Κοσμίδου- Hardy, 2008). Γι' αυτό θέτει ως στόχο της να ενισχύσει την αυτοαντίληψη των μαθητών της, να τους βοηθήσει να ανακαλύψουν τη θετική πλευρά του εαυτού τους και να την καλλιεργήσουν. Μέσα από αυτό θα κινηθούν προς την ωρίμανση, τη συνειδητοποίηση των συνεπειών των επιλογών τους, την κοινωνικοποίηση και την αυτοπραγμάτωση. Ακόμα, πιστεύει στην εγγενή αγαθή φύση των ανθρώπων, παραπέμποντας στις θεωρίες του Ρουσσώ και στη ανάγκη διαδικασίας από-πολιτισμού με σκοπό την ανάδειξη της πραγματικής μας φύσης. Έτσι προσπαθεί να αφαιρέσει από αυτά τα παιδιά το μίσος που έχει σταλάξει μέσα τους από τις ως τότε εμπειρίες τους και να τα βοηθήσει να ανακαλύψουν την ομορφιά της ζωής, που έχει χαθεί από τον ορίζοντα της καθημερινότητάς τους.

Η Ερίν σιγά σιγά αφού περάσει από διάφορα στάδια, μετουσιώνεται σε εκπαιδευτικό σύμβουλο, χρησιμοποιώντας τεχνικές της συμβουλευτικής ψυχολογίας.

Αρχικά γεύεται την αντίδραση των παιδιών και την απόρριψή τους, προσπαθώντας να διδάξει με το γνωστό μετωπικό τρόπο την ύλη που αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη τάξη, διαπιστώνει ότι δεν είναι αυτό που χρειάζονται, τα παιδιά, εκείνη τη στιγμή. Οι μαθητές της αντιδρούν στα όσα προσπαθεί να τους μάθει και την κατηγορούν ότι δεν πρόκειται ποτέ να τους καταλάβει και να νιώσει τον δικό τους κόσμο αφού δεν είναι σαν κι αυτούς. Αρκετές φορές λύνουν τις διαφορές τους με βία. Στην πρώτη συνάντηση γονέων, αφού έχει προετοιμαστεί για την υποδοχή τους, φτιάχνοντας μόνη της κέρασματα, διαπιστώνει ότι κανείς γονέας δεν εμφανίζεται για να ρωτήσει για αυτά τα παιδιά. Τότε η Ερίν αλλάζει στάση και μέσα από την προσεκτική παρακολούθηση και την ενεργητική ακρόαση προσπαθεί να διεισδύσει στον κόσμο τους και να τους κερδίσει, για να μπορέσουν να την ακούσουν.

Το παιχνίδι της γραμμής είναι μια ανάλογη δράση. Η Ερίν χαράζει με κιμωλία μια γραμμή στο κέντρο της τάξης και καλεί τα παιδιά να πλησιάζουν και να απομακρύνονται ανάλογα, με το αν ισχύει κάθε φορά η πρόταση που η ίδια εκφωνεί. Επιλέγοντας θέματα που καθρεφτίζουν τα κοινά σημεία της ζωής τους (όπως συμμετοχή σε συμμορία, απώλεια αγαπημένων από κάποια συμπλοκή, κ.ά.) καταφέρνει να τους υποδείξει τον κοινό παρονομαστή των εμπειριών τους. Η συνειδητοποίηση ότι όλα τα παιδιά στην τάξη της έχουν χάσει και από ένα μέλος της οικογένειάς τους ή του φιλικού τους περιβάλλοντος λόγω φυλετικής βίας τη σοκάρει. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι η πικρία και το αίσθημα της αδικίας που νιώθουν και διαιωνίζει ένα φαύλο κύκλο μίσους που τους χωρίζει είναι εντέλει κοινά σε όλους. Με αυτόν τον τρόπο αρχίζει να αλλάζει η γωνία θέασης της πραγματικότητάς τους.

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζει δεν είναι παραδοσιακές ούτε ορθόδοξες. Προσπαθεί να κατανοήσει τον κόσμο των μαθητών της όπως αυτοί τον αντιλαμβάνονται (ενσυναίσθηματική κατανόηση). Η Ερίν προσπαθεί να κερδίσει το σεβασμό και την εμπιστοσύνη τους, να γίνει αποδεκτή και να κάνει τα παιδιά να νιώσουν ασφάλεια.

Στην προσπάθειά της να εισάγει τα παιδιά στο χώρο των βιβλίων για να γνωρίσουν ιστορίες παράλληλες με τη ζωή τους, βρίσκει τη σκληρή αντίδραση της Δ/τριας και αναγκάζεται να κάνει δεύτερη δουλειά ώστε να μπορέσει να αγοράσει μόνη της τα βιβλία που θέλει. Με αυτόν τον τρόπο διδάσκει για το Ολοκαύτωμα και αρχίζει να κεντρίζει και να κερδίζει το ενδιαφέρον των παιδιών. Παράλληλα οργάνωσε με δικά της έξοδα μια εκπαιδευτική εκδρομή για να γνωρίσουν οι μαθητές από κοντά τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος, γεγονός που όλοι οι μαθητές, πλην ενός, αγνοούσαν. Στο τέλος θα παραθέσει γεύμα στους μαθητές της με προσκεκλημένους επιζήσαντες του Ολοκαυτώματος. Μαθαίνουν από τους διωχθέντες από το ναζιστικό καθεστώς Εβραίου, τι σημαίνει ρατσισμός, κυνηγητό και γκετοποίηση (ανατροφοδότηση των συμβουλευομένων).

Η Ερίν δεν μένει εκεί, μοιράζει από ένα ημερολόγιο στον καθένα/καθεμιά, όπου σε εθελοντική βάση θα μπορούν καθημερινά να γράφουν στοιχεία της προσωπικής τους ζωής. Δεν έχει σημασία τι σημασία έχει να γράφουν κάθε μέρα, ό,τι αυτοί πιστεύουν πως έχει αξία να γραφτεί και εκείνη θα τα διαβάσει μόνο αν οι μαθητές το θελήσουν (ενθάρρυνση, παρακίνηση). Τα όσα θα διαβάσει αργότερα

σε αυτά τα ημερολόγια θα την βοηθήσουν να κατανοήσει ακόμη περισσότερο την απομόνωση που βιώνουν οι μαθητές της.

Η Ερίν έχει ήδη αρχίσει να κερδίζει την εμπιστοσύνη των μαθητών της οι οποίοι ανεβάζουν κατακόρυφα την σχολική τους επίδοση. Και το κυριότερο; Έχουν σταματήσει τις μεταξύ τους αντιπαλότητες αποτελώντας ένα δεμένο σύνολο.

Μια νέα ιδέα της Ερίν να μοιράσει στα παιδιά το βιβλίο: "Το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ" κάνει τους νέους να διαπιστώσουν τα κοινά τους σημεία με την ηρωίδα. Τα παιδιά αρχίζουν να καταθέτουν δικές τους ιδέες και προτείνουν στην Ερίν να καλέσουν τη συγγραφέα του βιβλίου στο σχολείο τους. Στην αντίδρασή της ότι αυτό είναι αδύνατον να γίνει παίρνει την απάντηση των παιδιών ότι αν εκείνη θέλει κάτι, τίποτα δεν μπορεί να την σταματήσει. Έχει ήδη κερδίσει το σεβασμό τους και την εμπιστοσύνη τους. Με την παρακίνηση των μαθητών αυτή τη φορά, συγκεντρώνουν όλοι μαζί χρήματα, με διάφορες δράσεις που θα διοργανώσουν, ώστε να έρθει από την Ολλανδία στο σχολείο τους και να τους μιλήσει η γυναίκα που έκρυψε την Άννα και την οικογένειά της στο σπίτι της. Το εγχείρημα είχε θετική έκβαση και η συγγραφέας επισκέπτεται το σχολείο. Τα όσα θα ακούσουν από εκείνη τη γυναίκα είναι εμπειρία ζωής.

Η έναρξη της δεύτερης χρονιάς δε θα μπορούσε να είναι κάτι το συνηθισμένο η Ερίν τους έχει ετοιμάσει ένα πάρτι στην τάξη και τους προτρέπει κάνοντας τη δική του πρόποση με αναμυκτικό ο καθένας, να εκφράσει τις σκέψεις του και να θέσει τους προσωπικούς του στόχους (παρακίνηση). Με αυτόν τον τρόπο προκαλεί το ενδιαφέρον τους, αποφεύγοντας τη μετωπική κατήχηση, τους δίνει το χώρο που χρειάζονται. Η προσπάθειά της κορυφώνεται με την εκπόνηση ενός φιλόδοξου εκπαιδευτικού προγράμματος με τη βοήθεια κάποιου τοπικού παράγοντα, που της πρόσφερε υπολογιστές για να δουλέψουν οι μαθητές της συνεργατικά, πάνω σε ένα κοινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Στόχος του εγχειρήματός της ήταν η έκδοση της δουλειάς τους με τίτλο: «Οι συγγραφείς της ελευθερίας: πώς μια δασκάλα και 150 έφηβοι χρησιμοποίησαν το γράψιμο για να αλλάξουν τους εαυτούς τους και τον κόσμο γύρω τους». Αυτή η κίνησή της αποτελεί και την επιτομή της μάθησης σύμφωνα με το Dewey, περιέχοντας τα βασικά συστατικά της, όπως περιγράφονται στο βιβλίο του *The School and Society*: τα παιδιά πρέπει να κατασκευάζουν, να δημιουργούν, να ανακαλύπτουν, να εκφράζονται καλλιτεχνικά και να επικοινωνούν.

Βασικά αφουγκράζεται τους μαθητές της και προσαρμόζει το μάθημά της στις ανάγκες τους, πιστεύοντας, όπως υποστήριξε ο Dewey (1933), ότι για να φτάσει κανείς στη βαθιά γνώση, αυτή πρέπει να χτιστεί πάνω, ή να συνδεθεί με την προηγούμενη εμπειρία του μαθητή και μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από την ενεργό εμπλοκή του.

Η Ερίν για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μαθητών της και να τους χαρίσει πραγματικά μαθησιακές εμπειρίες, εργάζεται διπλά και τριπλά για να εξοικονομήσει τους πόρους που το κράτος της αρνείται. Αυτό όμως γίνεται αιτία διαζυγίου της, καθώς ο άνδρας της αδυνατούσε να αποδεχθεί τον τόσο υψηλό βαθμό αφοσίωσής της και ένιωθε παραμελημένος. Όμως η Ερίν επιδιώκει μέσα από το παράδειγμα της δικής της αυτοθυσίας αλλά και από το κλίμα δημοκρατίας που καλλιεργεί στην τάξη της, να κάνει τους μαθητές της να πιστέψουν ότι υπάρχει ελπίδα και ότι αυτός ο κόσμος δεν είναι νομοτελειακά κακός, αλλά ότι μπορούμε με κόπο να τον αλλάξουμε. Το σκεπτικό πίσω από αυτή της τη στάση είναι οι απόψεις του Dewey (1916), περί εφαρμοσμένου παραδείγματος, ότι δηλαδή οι αξίες εμπειδώνονται, όχι μέσα από την λεκτική μετάδοσή τους, αλλά από το είδος της εμπειρίας που τις πλαισιώνει. Εξίσου η όλη στάση της παραπέμπει και στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης και προτυποποίησης του Bandura (1977). Επιδιώκει η ίδια να αποτελέσει θετικό πρότυπο προς μίμηση από τους μαθητές της, να γίνει ο φάρος που θα τους οδηγήσει στην επιθυμία της γνώσης. Η επιτυχία της, της δίνει δύναμη, γιατί ως εκπαιδευτικός-σύμβουλος, ξέρεi ότι πέτυχε μία ουσιαστική αλλαγή στη ζωή κάποιων άλλων ανθρώπων, γεγονός το οποίο σύμφωνα με τον McLeod (2009) αποτελεί πάντα, ένα μεγάλο προνόμιο.

Προς το τέλος της ταινίας τίθεται το ερώτημα αν η συνεργασία των μαθητών με τη δασκάλα τους θα συνεχιστεί και την επόμενη σχολική χρονιά. Η Ερίν τους εξηγεί ότι λόγω των κανονισμών αυτό ήταν αδύνατον. Η απογοήτευσή τους όμως την ωθεί να το διεκδικήσει ενώπιον ανωτέρων και να μην το αποδεχθεί αμαχητί.

Η διευθύντρια του σχολείου, που αρνείται στην Ερίν να συνεχίσει να διδάσκει και την επόμενη χρονιά τους μαθητές της επικαλούμενα θέματα ιεραρχίας και κανόνων, υποστηρίζοντας ότι η πολύχρονη πείρα άλλων συναδέλφων τους δίνει προτεραιότητα και αποκλειστικό δικαίωμα στη διδασκαλία των μεγαλύτερων τάξεων και των αριστούχων μαθητών, οχυρώνεται πίσω από τα

καθιερωμένα, αδιαφορώντας για τα συναισθήματα και τις επιθυμίες των μαθητών, που ούτως ή άλλων τους αντιμετωπίζει ως παρακατιανούς και ανεπιθύμητους.

Το ζήτημα όμως έχει ήδη κινητοποιήσει μια σειρά αντιδράσεων και φτάνει μέχρι τη γενική επιθεωρήτρια. Εκεί λαμβάνει χώρα η παρακάτω σκηνή: Ερίν (απευθυνόμενη στο συνάδελφο που επρόκειτο να αναλάβει την τάξη της): *Δεν μπορείτε να τους διδάξετε. Δεν τους συμπαθείτε καν...*

Συνάδελφος: *Και τι έχει αυτό να κάνει με τη διδασκαλία;...*

Η Ερίν για να στηρίξει το αίτημά της να αναλάβει και τις επόμενες χρονιές τη διδασκαλία των μαθητών της, συνεχίζει: *«Η τάξη 203 έγινε για τα παιδιά αυτά η οικογένειά τους. Η εμπιστοσύνη τους εκδηλώνεται εφόσον λειτουργούμε ως ομάδα»* και η διευθύντρια απαντά απευθυνόμενη στην επιθεωρήτρια: *«Οι μέθοδοί της στερούνται πρακτικότητας. Δεν μπορούν να εφαρμοστούν με τακτικότητα... έχουμε πολλούς μαθητές να ασχοληθούμε και δεν μπορούμε να μεταχειριζόμαστε τους δικούς της σαν κάτι ξεχωριστό»*. Η Ερίν έχει μια έντονη, σχεδόν ακατανίκητη αίσθηση της αποστολής, πάθος για κοινωνική δικαιοσύνη και αγάπη για τα παιδιά. Ενσαρκώνει τη φιλοσοφία που θεωρεί την εκπαίδευση πράξη ελευθερίας (Freire, 2002).

Στην πραγματική της ζωή η Ερίν ίδρυσε αργότερα το Freedom Writers' Foundation, με σκοπό την εδραίωση της ανεκτικότητας και την εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας στην εκπαίδευση, δίνοντας προοπτική στο όραμά της. Στις επιλογές της διαγράφεται το προφίλ του καλού δασκάλου, όπως τον περιέγραψε και ο Ayers (William, 2002): ένας καλός δάσκαλος πρέπει να υιοθετεί έναν κοινό σκοπό με τους μαθητές του, γιατί μέσα από αυτόν πραγματώνεται η ελπίδα της μάθησης για τους μαθητές και δικαιώνεται η δική του επαγγελματική ιδιότητα. Πρέπει να αναγνωρίζει στους μαθητές του μια βασική ευφυΐα, την ικανότητά τους να εξελίσσονται και κυρίως το δικαίωμά τους να ονειρεύονται. Να αντιλαμβάνεται ότι οι μαθητές του έχουν το δικό τους τρόπο να νοηματοδοτούν την πραγματικότητα και να αντεπεξέρχονται σε συχνά δύσκολες έως και τρομακτικές καταστάσεις. Αυτό θα είναι η σωτηρία τους ως δασκάλων.

Η Ερίν, σύμφωνα με το έργο, όχι μόνο σώζεται αλλά και σώζει τους μαθητές της, δίνοντας έμφαση και προτεραιότητα στην ανθρωπιστική διάσταση του ρόλου της και στις ανθρώπινες σχέσεις στη βάση της αμοιβαίας κατανόησης και του σεβασμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η συγκεκριμένη ταινία, η οποία αποτελεί αληθινό γεγονός, κατέγραψε τη δύσκολη πορεία μιας εκπαιδευτικού που ήταν εφοδιασμένη με υπομονή, εργατικότητα, αγαπούσε τη δουλειά της, έτρεφε αληθινό ενδιαφέρον για τους μαθητές της, αισθανόταν υπεύθυνη για την ανάπτυξή τους και την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία. Κόντρα στις δυσκολίες που αντιμετώπισε, μέσα και έξω από το σχολείο, χρησιμοποιώντας κατάλληλες τεχνικές συμβουλευτικής, αφιερώνοντας αρκετό χρόνο και θυσιάζοντας την προσωπική της ζωή, κατάφερε να ενεργοποιήσει και τελικά να «σώσει» μια ολόκληρη τάξη που παρουσίαζε εμφανή θέματα παραβατικότητας και ήταν «ξεγραμμένη» από την υπόλοιπη εκπαιδευτική κοινότητα. Το σημείο στο οποίο μπορεί να σταθεί κάποιος είναι η έλλειψη θεσμικής βοήθειας και συμπαράστασης, η απουσία επιμόρφωσης σε θέματα διαχείρισης κρίσεων από κάποιον έγκυρο εκπαιδευτικό φορέα. Η Ερίν μέσα από ένα μεγάλο προσωπικό αγώνα κατάφερε, χρησιμοποιώντας τεχνικές συμβουλευτικής να πετύχει το στόχο της.

Οι μεγάλες προκλήσεις στη σύγχρονη εποχή που βιώνουμε αποτυπώνονται στη μεγάλη οθόνη και διαπιστώνεται η επίδραση των γενικότερων κοινωνικών συνθηκών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έχει πλέον αλλάξει και η πολιτεία οφείλει να τον εφοδιάσει με τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να ανταπεξέλθει στις νέες απαιτήσεις. Η απλή μετάδοση γνώσεων δεν επαρκεί για τη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών, ειδικά όταν στην εκπαιδευτική κοινότητα παρουσιάζονται έντονα στοιχεία παραβατικότητας, το κλίμα μέσα και έξω από το σχολείο είναι εχθρικό και υπάρχει κάθε είδους άρνηση συνεργασίας. Σε έναν κόσμο ποικίλων συγκρούσεων τα παιδιά χρήζουν συμπαράστασης και ειδικής μεταχείρισης και είναι επιτακτική ανάγκη να αποκτούν και να εφαρμόζουν κατάλληλες δεξιότητες για τη δόμηση υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.

Μέσα από τις έρευνες έχει αναδειχθεί ότι:

- οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται να επιμορφωθούν σε ζητήματα συμβουλευτικής και ψυχολογίας, για θέματα που είναι πέρα από το γνωστικό τους αντικείμενο,
- τα προγράμματα επιμόρφωσης πρέπει να ξεφεύγουν από τον αυστηρά ακαδημαϊκό τους χαρακτήρα και
- τονίζεται η ανάγκη για προγράμματα επιμόρφωσης που παρουσιάζουν πολυμορφία, πολυτυπία και έχουν ευέλικτα σχήματα.

Είναι ολοφάνερο ότι η αξιοποίηση της τέχνης για εκπαιδευτικούς σκοπούς, ειδικά η προσεκτική παρακολούθηση ανάλογων κινηματογραφικών ταινιών και η μετέπειτα λεπτομερής ανάλυσή τους δεν είναι απλά αποδεκτή αλλά, ως εργαλείο επιμόρφωσης, έρχεται αρωγός για την κατανόηση, την εκμάθηση και την υιοθέτηση δεξιοτήτων που χρειάζεται ο σύγχρονος εκπαιδευτικός για να αποδώσει και να ανταποκριθεί εποικοδομητικά και αποτελεσματικά στο έργο του.

Οι εκπαιδευτικοί είναι σύμβουλοι, διευκολυντές και διαμεσολαβητές στο σύγχρονο σχολείο και επιβάλλεται να αναζητούν τρόπους, να προκαλούν και να υποστηρίζουν τα παιδιά για μια ισόρροπη ολιστική ανάπτυξη. Μπορούν να εδραιώνουν θετικές σχέσεις μεταξύ των παιδιών και ανάμεσα στα παιδιά και στους ενήλικους μέσω προγραμμάτων συναισθηματικής αγωγής και καινοτόμων προσεγγίσεων στη συμβουλευτική.

Εν κατακλείδι οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται συνεχή, συνεπή και συστηματική υποστήριξη. Η επιμόρφωσή τους σε θέματα συμβουλευτικής είναι αναγκαία και απαραίτητη γιατί οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί - σύμβουλοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και διατήρηση ενός υγιούς κοινωνικού κλίματος για τα παιδιά, καθώς οι σχέσεις των παιδιών με τους εκπαιδευτικούς, τους συνομηλίκους και την οικογένεια επηρεάζουν τη μάθηση, την επίδοση και βοηθούν στο να αποκτήσουν παγκόσμια συνείδηση απαλλαγμένη από κάθε είδους ρατσισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Apple, M. (2010). Αφαιρώντας τη «Διασκέδαση» από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Στο Π. Γούναρη & Γ. Γρόλλιος (επιμ.), *Κριτική παιδαγωγική μια συλλογή κειμένων* (σελ. 477-512). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252-260.

Burks, H.M., & Stefflre, B. (1979). *Theories of Counselling*, (3rd ed.) New York: Mcgraw-Hill.

Dewey, J.(1916) *The School and Society*. Chicago: University of Chicago Press, 1900

Dewey, J. (1933). *How We Think*. Chicago: Henry Regnery.

Feltham, C., & Dryden, W. (1993). *Dictionary of counselling*. London: Whurr.

Freinet, C. (1977). *Το σχολείο του λαού* (Κ. Δεναζιά-Βενιεράτου, μτφ.). Αθήνα: Οδυσσέας. (Το πρωτότυπο δημοσιεύτηκε το 1946).

Freire, P. (2002). Education as the Practice of Freedom in P. Freire (ed.). *Education for critical consciousness*. N.Y.: Continuum: 10.

Freire, P. (1985). *The Politics of Education: Culture, power and liberation*. South Hadley, Mass.: Bergin & Garvey.

Καζαντζής, Χ. (2007), Διερεύνηση του συνυπολογισμού των παραμέτρων της εκπαίδευσης ενηλίκων κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος εισαγωγικής επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Η περίπτωση του νομού Αιτωλοακαρνανίας. *Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία*. Πάτρα, ΕΑΠ.

Κόκκος, Α. (2011). *Σύγχρονες προσεγγίσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση ενηλίκων, Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα, Μεταίχμιο.

Καμαριανός, Γ., (2002). *Εξουσία, ΜΜΕ και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Κοσμίδου - Hardy, Χ. (2008). *Θεωρητικά ζητήματα για τη συμβουλευτική και τον προσανατολισμό*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών:185.

Κοσμόπουλος, Α. (1995). *Σχισιοδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου*. Αθήνα: Γρηγόρης.

McLeod, J. (2009). *An introduction to counselling*. Maidenhead: Open University Press.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2011). *Η συμβουλευτική ψυχολογία στην εκπαίδευση*. Αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: Πεδίο.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1999). *Συμβουλευτική ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Norcross, J. C. (Ed.) (2011). *Psychotherapy relationships that work: Evidence-based responsiveness* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

Παπαναούμ Ζ., (2005). Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική τους ανάπτυξη: γιατί, πότε, πώς, στο Μπαγάκης Γ. (επιμέλεια) *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Αθήνα, Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Προκόπ, Ντ. (1997). *Η δύναμη των Μέσων μαζικής ενημέρωσης και η επίδραση τους στις μάζες: μια ιστορική ανασκόπηση*. Αθήνα: Νέα Σύνορα – Λιβάνη.

Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person*. Boston: Houghton Mifflin.

Santel, G. (1995). 100 χρόνια κινηματογράφος, στο «*Ιστορία Εικονογραφημένη*», τ.325, 1995, σελ.60-71.

Τομαή-Κωνσταντοπούλου, Φ. (2001). *Η μαρτυρία της κινηματογραφικής εικόνας: πηγή και σχολιασμός της ιστορίας από το κινηματογραφικό έργο του Λάκη Παπαστάθη*. Αθήνα: Αιγόκερως.

Τσαρδάκης, Δ. (1992). *Η κοινωνική θεωρία των ρόλων*. Αθήνα: Σκαρβαβίος.

William, A. (2002). *To Teach. The Journey of a teacher*. Teachers College Press.

Χατζηγεωργίου, Γ., (1999). *Γνώθι το curriculum*. Αθήνα: Ατραπός.

Χατζηπαναγιώτου, Π(2001), Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και αξιολόγησης, Αθήνα: Τυπωθήτω.

Εγκύκλιος Υπουργείου Παιδείας, με αρ. πρωτ. 167127/Γ7/15-10-2014, Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων